

นิพนธ์ต้นฉบับ

Original Article

เจตคติและความพร้อมสู่การเป็นประชาคมอาเซียนของ พยาบาลงานการพยาบาลอายุรศาสตร์และจิตเวชศาสตร์ โรงพยาบาลศิริราช

จารุณี ทรงม่วง พย.ม.*

บุญทิพย์ ลีธรรังศรี Ph.D.**

* หออภิบาลการหายใจอายุรศาสตร์ โรงพยาบาลศิริราช กรุงเทพมหานคร

** สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

บทคัดย่อ การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเจตคติและความพร้อมต่อการเป็นประชาคมอาเซียนของพยาบาลงานการพยาบาลอายุรศาสตร์และจิตเวชศาสตร์ โรงพยาบาลศิริราช กลุ่มตัวอย่างเป็นพยาบาลระดับปฏิบัติการที่มีประสบการณ์การทำงาน 2 ปีขึ้นไป ปฏิบัติงานที่งานการพยาบาลอายุรศาสตร์และจิตเวชศาสตร์โรงพยาบาลศิริราช จำนวน 200 คนโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ศึกษาเป็นแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาพัฒนาขึ้นเอง ประกอบด้วย 3 ส่วน (1) ข้อมูลส่วนบุคคล (2) เจตคติต่อการเป็นประชาคมอาเซียนของพยาบาล และ (3) ความพร้อมต่อการเป็นประชาคมอาเซียนของพยาบาล เครื่องมือส่วนที่ 2 และ 3 ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน มีค่าความตรงเท่ากับ 0.70 และ 0.73 ตามลำดับ และตรวจสอบความเชื่อมั่นโดยการหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.78 และ 0.92 ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่า เจตคติของพยาบาลต่อการเป็นประชาคมอาเซียนอยู่ในระดับดี (mean = 3.74, SD=0.67) แต่มีความพร้อมอยู่ในระดับพอใช้ (mean=3.10, SD=0.72) ซึ่งถือเป็นประเด็นท้าทายทั้งผู้บริหารและผู้ปฏิบัติที่ต้องร่วมกันพัฒนาความพร้อมต่อไป

คำสำคัญ: พยาบาล, เจตคติ, ความพร้อม, ประชาคมอาเซียน

บทนำ

จากการที่ประชาคมอาเซียนได้รวมตัวอย่างเป็นทางการ ปลายปี พ.ศ. 2558⁽¹⁾ วิชาชีพการพยาบาลเป็น 1 ใน 7 บริการหลักที่ได้มีการลงนามข้อตกลงยอมรับร่วมสาขาวิชาชีพการพยาบาลของอาเซียน (ASEAN Mutual Recognition Arrangement on Nursing Services) จึงต้องมีการเตรียมพร้อมรับมือการเปลี่ยนแปลงที่กำลังจะเกิดขึ้น และเมื่อพิจารณาถึงผลกระทบเชิงบวกจากนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการผลักดันให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลาง

กลางการให้บริการการรักษาพยาบาลของอาเซียน หรือ ASEAN medical hub จึงทำให้ธุรกิจสุขภาพของไทยมีโอกาสเติบโตสูง โอกาสที่ผู้รับบริการจากประเทศในอาเซียนที่มีกำลังซื้อสูงจะเข้ามาใช้บริการในประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น และอาจมีการเคลื่อนย้ายพยาบาลจากประเทศในอาเซียนเข้ามาทำงานในประเทศไทย เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้และแนวปฏิบัติการพยาบาล พยาบาลมีการพัฒนาศักยภาพของตนเอง ตอบสนองความต้องการของตลาดการค้าบริการสุขภาพ ส่งผลให้วิชาชีพมีการ

พัฒนา และเชื่อว่าสามารถแก้ไขปัญหาการขาดแคลนแรงงานพยาบาลในประเทศไทย อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อวิชาชีพพยาบาลได้เช่นเดียวกัน เช่น เกิดการขาดแคลนพยาบาลที่มีคุณภาพ เนื่องจากพยาบาลไทยที่มีศักยภาพสูงออกไปทำงานยังประเทศที่มีกำลังซื้อสูงแต่ขาดแคลนพยาบาล สถานพยาบาลไทยต้องจ้างแรงงานวิชาชีพจากประเทศเพื่อนบ้าน สถานพยาบาลและผู้ประกอบการสถานพยาบาลจำเป็นต้องมีมาตรฐานและการบังคับใช้อย่างเข้มงวดในการออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ เพื่อรักษาระดับมาตรฐานความน่าเชื่อถือของสถานพยาบาลไทย⁽²⁻⁴⁾

โรงพยาบาลศิริราชเป็นองค์กรด้านสุขภาพที่สำคัญแห่งหนึ่งของประเทศ⁽⁵⁾ การเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โรงพยาบาลศิริราชได้มีการเตรียมองค์กรและบุคลากรให้พร้อมรับตามแผนยุทธศาสตร์ของคณะแพทยศาสตร์-ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล พ.ศ.2557-2561 ดังวิสัยทัศน์ที่ว่าคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาลเป็นสถาบันทางการแพทย์ของแผ่นดิน มุ่งสู่ความเป็นเลิศระดับสากล⁽⁵⁾ ซึ่งองค์กรมีกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นการเตรียมพร้อมสู่การเป็นประชาคมอาเซียนมากมาย ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารเล็งเห็นถึงความสำคัญ และผลกระทบที่อาจเกิดกับองค์กรเมื่อมีการเปิดประชาคมอาเซียน การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเป็นสิ่งท้าทายสำหรับพยาบาลและผู้บริหารอย่างมาก ด้านพยาบาลระดับปฏิบัติการต้องถือเป็นโอกาสพัฒนาของวิชาชีพที่เข้ามากระตุ้นให้พยาบาลต้องเร่งพัฒนาศักยภาพของตนเอง ส่วนผู้บริหารก็ต้องประเมินผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับหน่วยงาน เพื่อเตรียมองค์กรและบุคลากรให้พร้อม และสามารถใช้ประโยชน์จากการเป็นประชาคมอาเซียนได้อย่างเต็มที่ จากความสำคัญที่กล่าวมา และการทบทวนงานวิจัย พบงานวิจัยที่เกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมของพยาบาลสู่การเป็นประชาคมอาเซียนในบริบทของโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยระดับตติยภูมิต้นน้อย ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจศึกษาเจตคติและความพร้อมต่อการเป็นประชาคมอาเซียนของพยาบาล

โรงพยาบาลศิริราช โดยการศึกษาที่งานการพยาบาลอายุรศาสตร์ และจิตเวชศาสตร์โรงพยาบาลศิริราช เพื่อประเมินว่าเจตคติของบุคลากรต่อการเป็นประชาคมอาเซียนว่าเป็นอย่างไร มีความพร้อมมากน้อยเพียงใด และนำผลการศึกษามาเป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนาบุคลากรได้อย่างเหมาะสมต่อการเป็นประชาคมอาเซียน และยังสามารถนำไปปรับใช้กับหน่วยงานอื่นๆ ในองค์กร

วิธีการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร คือ พยาบาลระดับปฏิบัติการที่มีประสบการณ์การทำงานตั้งแต่ 2 ปีขึ้นไป ซึ่งปฏิบัติงานที่งานการพยาบาลอายุรศาสตร์และจิตเวชศาสตร์ โรงพยาบาลศิริราชจำนวน 410 คน กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้การประมาณค่าสัดส่วนประชากร 1 กลุ่ม ได้ขนาดตัวอย่างจำนวน 159 คน เพิ่มอัตราการตอบกลับของแบบสอบถามร้อยละ 80.0 ได้จำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น 200 คน หลังจากนั้นจึงทำการคำนวณหาสัดส่วน พยาบาลในแต่ละหอผู้ป่วยทั้งหมด 21 หอ แล้วสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายโดยวิธีการจับฉลากตามสัดส่วนพยาบาลที่คำนวณได้

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา เป็นแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาพัฒนาขึ้นโดยได้รับการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน มีค่าความตรงเท่ากับ 0.70 และ 0.73 ตามลำดับ แบบสอบถามประกอบด้วย 3 ตอน ได้แก่

1) ข้อมูลส่วนบุคคลจำนวน 5 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ระดับเงินรายได้ และระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน ลักษณะคำถามเป็นแบบเติมคำและเลือกตอบ

2) เจตคติต่อการเป็นประชาคมอาเซียนของพยาบาล สร้างขึ้นโดยใช้องค์ความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนของสำนักการประชาสัมพันธ์ต่างประเทศ กรมประชาสัมพันธ์⁽¹⁾ ร่วมกับแนวคิดเรื่องเจตคติของ Triandis⁽⁶⁾ และประภาเพ็ญ สุวรรณ⁽⁷⁾ เป็นแบบสอบถามปลายปิด แบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับของ Likert จำนวน 23 ข้อ เป็นข้อคำถามเชิงบวก 13 ข้อ และข้อคำถามเชิงลบ

10 ข้อ ตรวจสอบความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคได้ 0.78

3) ความพร้อมต่อการเป็นประชาคมอาเซียนของพยาบาล สร้างขึ้นโดยใช้องค์ความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนของสำนักการประชาสัมพันธ์ต่างประเทศ กรมประชาสัมพันธ์⁽¹⁾ ร่วมกับแนวคิดเรื่องความพร้อมของ Downing and Thackeray⁽⁸⁾ และแนวทางการเตรียมความพร้อมบุคลากรภาคีรัฐสู่ประชาคมอาเซียน ของสถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน⁽⁹⁾ โดยปรับให้สอดคล้องกับบริบทของพยาบาล เป็นแบบสอบถามปลายปิด แบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับของ Likert จำนวน 22 ข้อ ตรวจสอบค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคได้ 0.92

การพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่าง ผู้ศึกษาได้ทำการขอรับรองจริยธรรมการวิจัยจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ จากสาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช และจากคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล โดยเขียนอธิบายวัตถุประสงค์ ขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลให้กลุ่มตัวอย่างทราบ เปิดโอกาสให้กลุ่มตัวอย่างได้ตัดสินใจเข้าร่วมการวิจัยด้วยตนเองโดยไม่มีผลกระทบใดๆ ข้อมูลที่ได้เป็นความลับ การเขียนรายงานและการนำเสนอข้อมูลที่ได้ในภาพรวมไม่เจาะจงบุคคลใด

การเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวนแบบสอบถามทั้งหมด 200 ชุด ได้รับแบบสอบถามกลับ 180 ชุด คิดเป็นร้อยละ 90.0 เป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์ 172 ชุด คิดเป็นร้อยละ 86.0 ผู้ศึกษาใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษา

ข้อมูลส่วนบุคคล กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นพยาบาลวิชาชีพ เพศหญิงร้อยละ 98.2 มีอายุอยู่ในช่วง ระหว่าง 23-31 ปีร้อยละ 49.4 ระดับการศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 90.1 มีระยะเวลาปฏิบัติงาน 2 - 9 ปี ร้อยละ 51.2 และ

มีรายได้ส่วนใหญ่ 20,001-25,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 40.1

เจตคติต่อการเป็นประชาคมอาเซียนของพยาบาลพบว่า พยาบาลส่วนใหญ่มีเจตคติต่อการเป็นประชาคมอาเซียนอยู่ในระดับดี (ร้อยละ 53.5) รองลงมาได้แก่ระดับพอใช้ ระดับดีมาก และระดับควรปรับปรุง คิดเป็นร้อยละ 33.7, 11.0 และ 1.7 ตามลำดับ

พยาบาลมีเจตคติต่อการเป็นประชาคมอาเซียนโดยรวมอยู่ในระดับดีมีคะแนนเฉลี่ย 3.74 (SD=0.67) แต่เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีคะแนนมากที่สุด ได้แก่ การรับรู้ข่าวสารและการสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับอาเซียนเป็นประโยชน์ต่อวิชาชีพพยาบาลมีคะแนนเฉลี่ย 4.44 (SD=0.89) สำหรับข้อที่มีคะแนนน้อยที่สุดได้แก่ การปฏิบัติงานร่วมกับผู้ร่วมงานที่มีความหลากหลายของวัฒนธรรม ภาษา และเชื้อชาติอาจเป็นอุปสรรคต่อการให้บริการพยาบาลมีคะแนนเฉลี่ย 3.04 (SD=1.14) (ตารางที่ 1)

ความพร้อมต่อการเป็นประชาคมอาเซียนของพยาบาลงานการพยาบาลอายุรศาสตร์และจิตเวชศาสตร์ โรงพยาบาลศิริราช พบว่าพยาบาลส่วนใหญ่มีความพร้อมต่อการเป็นประชาคมอาเซียนอยู่ในระดับพอใช้ (ร้อยละ 58.7) รองลงมาได้แก่ ระดับดี ระดับควรปรับปรุง ระดับดีมาก และระดับควรปรับปรุงมาก คิดเป็นร้อยละ 22.1, 15.1, 2.9 และ 1.2 ตามลำดับ

พยาบาลมีความพร้อมต่อการเป็นประชาคมอาเซียนโดยรวมอยู่ในระดับพอใช้ มีคะแนนเฉลี่ย 3.10 (SD=0.72) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีระดับความพร้อมมากที่สุดและอยู่ในระดับดี ได้แก่ ความพร้อมด้านเจตคติเรื่องวัฒนธรรมการให้บริการที่แตกต่างกันของประเทศสมาชิกเป็นสิ่งที่ท้าทายที่จะเรียนรู้มีคะแนนเฉลี่ย 3.72 (SD=0.87) สำหรับ ข้อที่มีระดับความพร้อมน้อยที่สุดได้แก่ ความพร้อมด้านการตระหนักรู้ในการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียน เรื่องการเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับประเทศสมาชิกมีคะแนนเฉลี่ย 1.76 (SD=1.09) อยู่ในระดับควรปรับปรุง (ตารางที่ 2)

วิจารณ์

เจตคติต่อการเป็นประชาคมอาเซียนของพยาบาลจากผลการศึกษาพบว่าพยาบาลส่วนใหญ่มีเจตคติต่อการเป็นประชาคมอาเซียนอยู่ในระดับดี ทั้งนี้ เนื่องจากบริบทของโรงพยาบาลศิริราชซึ่งเป็นโรงพยาบาลมหาวิทยาลัย มีการสร้างบรรยากาศองค์กรแห่งการเรียนรู้⁽⁵⁾ ทำให้บุคลากรส่วนใหญ่ มีแนวคิดที่เปิดกว้าง มีแนวโน้ม

ยอมรับการเปลี่ยนแปลง จากการศึกษาพบว่า เจตคติประกอบด้วยปัจจัย 4 ประการ ได้แก่ กระบวนการเรียนรู้ ประสบการณ์ส่วนตัว การเลียนแบบ และอิทธิพลของกลุ่มสังคม^(6-7,10-12) ดังนั้น เมื่อโรงพยาบาลศิริราชมีนโยบายส่งเสริมความเป็นสากล ซึ่งเป็นอิทธิพลของกลุ่มสังคมย่อมทำให้บุคลากรมีแนวโน้มที่จะเปิดรับ และมีเจตคติที่ดีต่อความเป็นสากลหรือประชาคมอาเซียน และ

ตารางที่ 1 เจตคติต่อการเป็นประชาคมอาเซียนของพยาบาล (n =172)

เจตคติต่อการเป็นประชาคมอาเซียน	ค่าเฉลี่ย (mean)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)	แปลผล
ประชาคมการเมืองความมั่นคงอาเซียน			
1. ประโยชน์ของการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับอาเซียน	4.44	0.89	ดี
2. การสร้างความเข้าใจในระบบสังคมที่แตกต่างกัน	4.20	0.76	ดี
3. การสร้างประชาคมอาเซียนให้มีค่านิยมร่วมกัน	3.98	0.86	ดี
4. การให้อาเซียนเป็นศูนย์กลางความร่วมมือ	4.16	1.06	ดี
5. การพัฒนาความร่วมมือด้านสาธารณสุขของอาเซียน	4.26	0.76	ดี
6. การส่งเสริมให้ใช้กลไกของตนเองในการแก้ไขปัญหา	3.53	0.93	ดี
ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน			
7. ความสามารถด้านภาษาทำให้เกิดความได้เปรียบ	4.10	1.00	ดี
8. การเปิดโอกาสให้ประกอบอาชีพในอาเซียนมากขึ้น	3.82	0.86	ดี
9. การส่งเสริมให้อาเซียนเป็นตลาดที่มีฐานการผลิตเดียว	3.06	1.13	พอใช้
10. ประชาคมที่มีความเสรีในการเคลื่อนย้ายแรงงาน	3.23	1.04	พอใช้
11. การเคลื่อนย้ายแรงงานได้เสรีของวิชาชีพพยาบาล	3.42	1.10	พอใช้
12. การรวมตัวจะทำให้สมาชิกดำรงชีวิตด้วยความสุข	3.60	0.99	ดี
13. การรวมตัวจะทำให้เข้ากับประชาคมโลกได้เสมอภาค	4.00	0.83	ดี
14. การใช้มาตรฐานสากลเป็นตัววัดความสามารถ	3.99	0.81	ดี
15. การปฏิบัติงานกับผู้ร่วมงานที่มีความหลากหลาย	3.04	1.14	พอใช้
16. การร่วมมือกันในการพัฒนาวิชาชีพพยาบาล	3.92	1.04	ดี
ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน			
17. การมีความรู้เกี่ยวกับอาเซียนช่วยให้เข้าใจและยอมรับ	3.90	0.89	ดี
18. การที่ประเทศไทยเป็นส่วนหนึ่งของประชาคมอาเซียน	3.98	1.03	ดี
19. อาเซียนต้องการให้ประชาชนอยู่ร่วมกัน	3.98	0.91	ดี
20. ประชากรจะมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นจากการรวมตัว	3.49	1.09	พอใช้
21. การสร้างอัตลักษณ์ร่วมกันเป็นหน้าที่ของประชากร	3.74	0.88	ดี
22. การระบอบของโรคติดต่อที่เกิดจากการรวมตัว	3.33	1.12	พอใช้
23. การร่วมมือทางด้านสาธารณสุขของอาเซียน	3.46	0.99	พอใช้
รวมค่าเฉลี่ยทุกข้อ	3.74	0.67	ดี

จากการศึกษายังพบว่าเจตคติเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง หากบุคคลต้องการบรรลุเป้าหมาย ย่อมต้องมีความพยายามปรับเปลี่ยนหรือพัฒนาตนเองเพื่อให้บรรลุเป้าหมายนั้น^(6,13) ดังนั้น เมื่อบุคลากรมีเจตคติที่ดี คำนึงถึงประโยชน์และความสำคัญของการเป็นประชาคมอาเซียน ก็มีความต้องการที่จะแสวงหาความรู้เพื่อปรับเปลี่ยนตนเอง ที่สำคัญ บุคลากรก็มีความพร้อมที่จะตอบสนองต่อนโยบายขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับการเป็นประชาคมอาเซียนในอนาคตได้ เมื่อพิจารณาระดับเจตคติดำเนินข้อแล้วพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีเจตคติที่ดีในเรื่องการรับรู้ข่าวสารและการสร้างความตระหนักเกี่ยวกับอาเซียนมากที่สุด ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นที่ดี เนื่องจากเมื่อบุคลากรมีเจตคติที่ดีต่อการรับรู้ข่าวสารแล้ว บุคลากรก็พร้อมที่จะเปิดใจเรียนรู้สิ่งต่างๆ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความพร้อมต่อการเป็นประชาคมอาเซียน (n=172)

ความพร้อมต่อการเป็นประชาคมอาเซียน	ค่าเฉลี่ย (mean)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)	แปลผล
การตระหนักรู้ในการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียน			
1. การเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวกับอาเซียน	1.76	1.09	ปรับปรุง
2. การติดตามข่าวสารของวิชาชีพพยาบาล	2.31	0.95	ปรับปรุง
3. การจัดกิจกรรมให้ความรู้แก่บุคลากร	2.73	1.09	พอใช้
4. ความรู้เกี่ยวกับความจำเป็นในการรวมตัว	3.11	1.02	พอใช้
ความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน			
5. ผลกระทบที่เกิดจากการเคลื่อนย้าย	2.60	1.00	พอใช้
6. การติดตามข่าวสารที่เกี่ยวข้อง	3.63	0.96	ดี
7. ทราบแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน	2.98	0.89	พอใช้
8. การนำความรู้เกี่ยวกับอาเซียนมาปรับใช้	3.00	0.92	พอใช้
ทักษะที่จำเป็นของบุคลากรภาครัฐ			
9. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ	3.47	0.85	พอใช้
10. ความมั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษ	2.34	1.03	ปรับปรุง
11. ความสามารถด้านภาษาอื่นๆของประเทศสมาชิก	2.26	1.08	ปรับปรุง
12. ความพร้อมที่จะพัฒนาสมรรถนะการให้บริการ	3.68	1.02	ดี
13. ความรู้สึกได้ถึงบรรยากาศการเป็นประชาคม	3.06	1.12	พอใช้
14. ความสามารถที่จะแลกเปลี่ยนข้อมูลการปฏิบัติ	3.24	0.97	พอใช้
เจตคติที่จำเป็นของบุคลากรภาครัฐ			
15. การมีเครือข่ายวิชาชีพพยาบาล	3.70	0.89	ดี
16. วัฒนธรรมการให้บริการที่แตกต่างกัน	3.72	0.87	ดี
17. การทำงานร่วมกับบุคลากรทางการแพทย์อื่นๆ	3.68	0.81	ดี
18. การดำเนินชีวิตในสังคมที่มีความหลากหลาย	3.62	0.87	ดี
19. การเปิดกว้างทางความคิดและคล่องตัว	3.56	0.89	ดี
สมรรถนะที่จำเป็นของบุคลากรภาครัฐ			
20. บรรยากาศความเป็นสากลในหน่วยงาน	3.47	0.94	พอใช้
21. หน่วยงานใช้ประชาธิปไตยเป็นหลักปฏิบัติ	3.51	0.95	ดี
22. ความสามารถในการค้นคว้าหาความรู้เพื่อพัฒนา	3.03	1.05	พอใช้
รวมค่าเฉลี่ยทุกข้อ	3.10	0.72	พอใช้

ต่อไป และเมื่อนำข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างมาพิจารณาร่วมกันก็พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 23-31 ปี และมีระยะเวลาการทำงานอยู่ระหว่าง 2-9 ปี ซึ่งเป็นช่วงวัยที่มีความกระตือรือร้นในการทำงาน พร้อมสำหรับการเรียนรู้สิ่งใหม่ สอดคล้องกับการศึกษาของกฤษดา แสงดี และคณะ⁽¹⁴⁾ ที่พบว่าผู้ที่มียุ่ระหว่าง 20-24 ปีจะมีอัตราการมีส่วนร่วมในการทำงานวิชาชีพร้อยละ 100.0 และจะค่อยๆ ลดลงเมื่ออายุมากขึ้น ดังนั้นจึงเป็นโอกาสดีของผู้บริหารที่บุคลากรส่วนใหญ่มีช่วงอายุที่เหมาะสม

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาถึงแม้ว่าพยาบาลส่วนใหญ่มีเจตคติต่อการเป็นประชาคมอาเซียนอยู่ในระดับดี แต่ความพร้อมต่อการเป็นประชาคมอาเซียนของพยาบาลกลับพบว่าอยู่ในระดับพอใช้ เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าข้อที่มีความพร้อมน้อยที่สุดและต้องปรับปรุงคือ การเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวกับอาเซียนและความสามารถด้านทักษะภาษา จึงสะท้อนให้เห็นว่า ถึงแม้องค์กรจะมีนโยบายที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากร แต่ก็ยังพบว่าบุคลากรยังมีความพร้อมต่อการเป็นประชาคมอาเซียนอยู่น้อย จากการศึกษาพบว่า กลไกเบื้องต้นในการสร้างความพร้อมให้สมาชิกขององค์กรคือ การบอกข่าวสารเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง⁽¹⁵⁾ ดังนั้น ผู้บริหารจึงควรให้ความสำคัญกับการสร้างความตระหนักรู้แก่บุคลากรให้มากขึ้น โดยการเผยแพร่ข่าวสารอย่างต่อเนื่อง เปิดโอกาสให้พยาบาลระดับปฏิบัติการได้เข้าร่วมโครงการต่างๆ เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน เพราะที่ดำเนินการอยู่ ส่วนใหญ่จะเป็นผู้บริหารที่มีโอกาสเข้าร่วมประชุม รวมทั้งควรจัดเวทีให้บุคลากรที่มีโอกาสเข้ารับการอบรมจากแหล่งภายนอกโรงพยาบาล ได้นำความรู้กลับมาเผยแพร่แก่บุคลากรอื่นๆ สำหรับทักษะภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นทักษะที่มีความสำคัญ กลับพบว่าระดับคะแนนความพร้อมอยู่ในระดับควรปรับปรุง สอดคล้องกับงานวิจัยของนันทพร ศรศรีวิชัย ในเรื่องความพร้อมของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลเอกชนแห่งหนึ่งพบว่า ความสามารถในการสื่อสารภาษาของประเทศในกลุ่มประชาคมอาเซียนอย่างน้อย

1 ภาษา มีค่าคะแนนต่ำสุด⁽¹⁶⁾ สำหรับบริบทของโรงพยาบาลศิริราชมีผู้ป่วยชาวต่างชาติเข้ามาใช้บริการน้อย ดังนั้น ถึงแม้องค์กรจะมีความพยายามในการพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านภาษา แต่โอกาสในการนำทักษะดังกล่าวมาใช้ในชีวิตประจำวันมีน้อยทำให้ขาดทักษะการสื่อสารกับชาวต่างชาติ ซึ่งจะเป็นอุปสรรคสำคัญสำหรับการปฏิบัติงานในอนาคต ดร. สุรินทร์ พิศสุวรรณ อดีตเลขาธิการอาเซียนได้กล่าวว่า ตลาดอาเซียนเป็นตลาดที่กว้างและน่าดึงดูดใจสำหรับนักลงทุนต่างชาติ คนในอาเซียนเมื่อลงทุนทำธุรกิจในบ้านตัวเองลูกค้าไม่ได้มีแต่คนในประเทศเท่านั้น แต่ต้องคิดว่าคนอาเซียนทั้ง 600 ล้านคนคือลูกค้า⁽¹⁷⁾ การสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษเป็นภาษาทางการที่กำหนดไว้ในอาเซียน จึงต้องพยายามสร้างโอกาสให้บุคลากรได้มีการฝึกฝนทักษะการใช้ภาษาในสถานการณ์จริงมากยิ่งขึ้น อาจมีการกำหนดให้ผลการทดสอบภาษาอังกฤษเป็นคุณสมบัติข้อหนึ่งในการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือน เป็นต้น

การนำผลการศึกษาไปใช้

1. ผู้บริหารระดับโรงพยาบาลและฝ่ายการพยาบาลนำผลการศึกษามาประกอบการจัดทำแผนพัฒนาบุคลากรเพื่อเตรียมความพร้อมองค์กรสู่การเป็นประชาคมอาเซียน โดยมุ่งเน้นการสร้างความรู้ความตระหนักรู้ เพื่อให้บุคลากรมีการตื่นตัว และเตรียมตัวต่อการเปลี่ยนแปลงตามทิศทางนโยบายที่สร้างขึ้น รวมทั้งริเริ่มสร้างเครือข่ายพยาบาลของประเทศสมาชิกอาเซียน เพื่อให้พยาบาลได้มีโอกาสเรียนรู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานและวัฒนธรรมของประเทศ

2. ผู้บริหารระดับงานการพยาบาลอายุรศาสตร์ฯ และระดับหอผู้ป่วยมีการตอบสนองนโยบายจากผู้บริหารระดับสูง โดยมุ่งเน้นการสร้างความรู้ความตระหนักรู้ซึ่งกันและกันที่สำคัญในการสร้างความพร้อมให้กับบุคลากร ซึ่งให้เห็นผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อองค์กรและบุคลากรทั้งด้านบวกและด้านลบ สนับสนุนให้พยาบาลเข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการที่เกี่ยวข้องกับอาเซียนให้มากขึ้น ทั้งที่

จัดขึ้นภายในโรงพยาบาล และที่จัดขึ้นโดยสถาบันอื่นอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน รวมทั้งมีการเผยแพร่ แลกเปลี่ยนความรู้ รวมทั้งแจ้งความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับอาเซียนให้แก่บุคลากรโดยการสอดแทรกเข้าไปกับกิจกรรมที่มีการดำเนินการอยู่แล้ว ตลอดจนส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษในการปฏิบัติงาน และกำหนดให้การมีความรู้และสมรรถนะเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนเป็นเกณฑ์ประกอบในการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือน

3. ผู้ปฏิบัติการมีการตอบสนองนโยบายของโรงพยาบาล โดยสำรวจความพร้อมของตนเองทั้งด้านความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานในบริบทนานาชาติ โดยเฉพาะทักษะด้านภาษา สร้างความตระหนักรู้โดยเข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการที่องค์กรจัดขึ้น มีการเรียนรู้ด้วยตัวเองโดยการติดตามข่าวสารเกี่ยวกับการเป็นประชาคมอาเซียนในแง่มุมต่างๆ ทั้งในบทบาทของประชากรของประชาคมอาเซียน และบทบาทของผู้ให้บริการทางสุขภาพ มีการจัดตั้งกลุ่ม COP อาจมีการเชิญชวนพยาบาลต่างชาติเข้าร่วมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนและเทคนิคการให้การรักษา โดยใช้เทคโนโลยีด้านการสื่อสารเป็นสื่อกลางในการติดต่อ

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

เนื่องจากเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษานี้สร้างขึ้นจากองค์ความรู้เกี่ยวกับการเป็นประชาคมอาเซียนในภาพรวม และนำมาปรับใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของพยาบาล จึงทำให้ลักษณะคำถามไม่มีความเฉพาะเจาะจงกับวิชาชีพการพยาบาลมากนัก จึงควรมีการศึกษาเพื่อกำหนดสมรรถนะที่เฉพาะเจาะจงสำหรับพยาบาล รองรับการเป็นประชาคมอาเซียน โดย ทำการเปรียบเทียบระหว่างพยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลรัฐบาล และพยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลเอกชน เนื่องจากบริบทการปฏิบัติงานและกลุ่มผู้ใช้บริการมีความแตกต่างกัน

เอกสารอ้างอิง

1. สำนักการประชาสัมพันธ์ต่างประเทศ กรมประชาสัมพันธ์. ประเทศไทยกับอาเซียน. กรุงเทพมหานคร: กรมประชาสัมพันธ์ สำนักนายกรัฐมนตรี; 2554.
2. อุดมรัตน์ สงวนศิริธรรม. ผลกระทบต่อพยาบาลไทยจากการเป็นประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ.2558. วารสารพยาบาล-ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2555;24:1-10.
3. จริยา วิริยะศุภร. วิฤติพยาบาล ความท้าทายของไทยในการรับมือ AEC [อินเทอร์เน็ต]. 2555 [สืบค้นเมื่อ 12 ธ.ค. 2557]. แหล่งข้อมูล: <http://www.hfocus.org/content/2012/11/1837>
4. ฝ่ายวิจัยธุรกิจ ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย. เปิดเสรีธุรกิจการรักษายาบาล โอกาสและความท้าทายภายใต้ AEC [อินเทอร์เน็ต]. 2555 [สืบค้นเมื่อ 20 ส.ค. 2557]. แหล่งข้อมูล: <http://www.exim.go.th/doc/newsCenter/38736.pdf>
5. คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล. แผนยุทธศาสตร์คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล 2557-2561 [อินเทอร์เน็ต]. 2556 [สืบค้นเมื่อ 12 ธ.ค. 2557]. แหล่งข้อมูล: <http://www.si.mahidol.ac.th/Th/annual-report2013/files/010.pdf>
6. Triandis HC. Attitude and attitude change. New York: John Wiley & Son; 1971.
7. ประภาเพ็ญ สุวรรณ. ทศนคติ: การวัด การเปลี่ยนแปลง และพฤติกรรมอนามัย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์; 2526.
8. Downing J, Thackray D. Reading readiness. London: University of London Press; 1971.
9. สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน. การเตรียมความพร้อมข้าราชการไทยสู่ประชาคมอาเซียน: มิติใหม่ที่ท้าทาย. กรุงเทพมหานคร: เทพเพ็ญวานิชย์; 2554.
10. Olson JM, Maio GR. Attitude in Social Behavior. In: Millon T, Lerner MJ, editors. Handbook of psychology. Volume 5: Personality and social psychology. New Jersey: John Wiley & Sons; 2003. p. 299-318.
11. สุรางค์ ไคว์ตระกูล. ทศนคติ ค่านิยม จริยธรรม และพฤติกรรมเสริมสร้างสังคม. ใน: สุรางค์ ไคว์ตระกูล, บรรณาธิการ. จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่ง-จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2552. หน้า 396-7.

12. สุชีรา ภัทรายุทธวรรตน์. คู่มือการวัดทางจิตวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: ตีพิมพ์; 2556.
13. Maio G, Haddock GG. The psychology of attitudes and attitude change. London: SAGE Publications; 2010.
14. กฤษดา แสงวงศ์, เดือนเพ็ญ อีวรรณวิวัฒน์, วิจิต หล่อ-จิรชุนท์กุล, จิราวัลย์ จิตรถเวช. ตารางชี้การทำงานของพยาบาลวิชาชีพในประเทศไทย. วารสารประชากร 2552; 1:73-93.
15. Armenakis AA, Harris SG, Mossholder KW. Creating readiness for organizational change. Human Relations 1993;46:681-703.
16. นันทพร ศรศรีวิชัย. เจตคติและความพร้อมของพยาบาลวิชาชีพสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โรงพยาบาลเอกชนแห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช; 2557.
17. สุรินทร์ พิศสุวรรณ. อาเซียน รู้ไว้ ได้เปรียบแน่. พิมพ์ครั้งที่ 4. นนทบุรี: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง; 2555.

Abstract: Attitude and Readiness towards ASEAN Community of Nurses at the Medical Nursing Department in Siriraj Hospital, Bangkok, Thailand

Jarunee Songmuang, M.N.S.*; Boontip Siritarungsri, Ph.D.**

* Respiratory Care Unit, Siriraj Hospital, Bangkok; ** School of Nursing, Sukhothai Thammathirat University

Journal of Health Science 2016;25:487-494

The purposes of this survey research were: (1) to study the attitude of nurses toward ASEAN Community and (2) to study the readiness toward ASEAN Community of nurses who worked at the Medical Nursing Department in Siriraj Hospital. The sample included 200 registered nurses who worked and had at least 2 years experiences at the Medical Nursing Department in Siriraj Hospital. They were selected by the simple random sampling technique. Questionnaires were developed by the researcher and used as the research tool, comprised 3 parts as follows: (1) demographic data, (2) attitude of nurses towards ASEAN Community, and (3) readiness of nurses towards ASEAN Community. The second and the third parts of the questionnaire were verified by 3 expertises and content validity index were 0.70 and 0.73 respectively. The Cronbach's alpha reliability coefficients of the second and the third parts were 0.78 and 0.92 respectively. Data were analyzed by using percentage, mean, and standard deviation. Research findings were as follows. Registered nurses (53.5%) rated their attitudes toward ASEAN Community at the high level (mean=3.74, SD=0.67), whereas registered nurses (58.7%) rated their readiness toward ASEAN Community at the medium level (mean=3.10, SD=0.72). This is a challenge for both administrators and practitioners to further develop.

Key words: nurses, attitude, readiness, ASEAN Community